

L'EDUCACIÓ ACTUAL

L'educació actual ha d'emfatitzar el treball conjunt i en xarxa per formar part d'una comunitat que aprèn i assoleix bons resultats. Cal treballar les habilitats, les capacitats i les emocions de tots els agents educatius, per a la realització del profund canvi educatiu que tant necessitem.

Després d'escoltar les diferents ponències a l'Auditori Aixa de Barcelona, a les Jornades de Bones Pràctiques del Col·legi Montserrat, he ordenat i reflexionat unes quantes idees que ens portaran a fer-nos unes quantes preguntes més (<http://www.inteligenciasmultiples.net/>).

El Dr. Peter SENGE ens proposa la gestió del coneixement de l'alumnat dient-nos que: *"Per què les escoles semblen ser institucions difícils de canviar? L'escola de l'era industrial té punts cecs estructurar-la... Per què?... Això és perquè l'única persona que podria parlar de com està funcionant el sistema,, és la persona que no té veu ni cap poder per aportar una retroinformació significativa que podria produir canvis. Aquesta persona és l'estudiant.*

L'estudiant veu totes les classes, pateix l'estrès a la seva llar, veu els missatges conflictius dels mitjans de comunicació, sap quan és excessiva la càrrega del treball o el respecte inadequat, etc. Però no té poder ni posició en el sistema... La veritable esperança d'un procés de canvi està en els estudiants. A ells els apassiona fer que les escoles funcionin; estan connectats amb el futur d'una manera diferent dels adults. Tenen imaginació i estan demanant a crits que se'ls faci responsables del seu futur."

SENGE, P.; Escuelas que aprenden; Norma Colombia 2006; Ref: Web. Competentes.

Què necessita i què pot fer el professorat actual, per un bon canvi de paradigma? Per a una millor gestió del coneixement? Com ho pot fer? Per què?

Un canvi és una alteració apreciable de les estructures socials, les conseqüències i les seves manifestacions. Un canvi de paradigma educatiu pot tendir a ser dramàtic i no es substitueix amb facilitat, i, a més, qui no s'adapta a aquest canvi queda despenjat definitivament: *"Perd un autobús cap al futur."*

La metodologia és la que ens proporcionarà els canvis a l'educació. Un canvi en els horaris, en la gestió dels espais, en els rols del professorat, en les eines, etc. no és un canvi profund. Necessitem fer un canvi metodològic. La perspectiva socioconstructivista, la integració de la teoria de les intel·ligències múltiples i l'assoliment de les competències bàsiques, són fonamentals per tal d'encarar aquest procés de renovació metodològica amb èxit.

El Dr. Joan Elias ens diu que el canvi és passar d'A a B. En un primer moment, comences a patir i a tenir por. Abans d'arribar al canvi ens trobem amb una gran incertesa. El gran problema és com passar d'A a B. Hi ha persones que a l'hora de provar noves experiències, creuen que si alguna cosa surt malament, sempre hi ha algú que diu que ja ho sabia, que no sortiria bé! D'altres, pessimistes, que diuen que baixarà el nivell, no sabrà res l'alumnat, els programes són cada cop més *light*...

B serà allò que volem. Ho hem de fer entre tots i totes.

Necessitem aconseguir aquests cinc punts per a un veritable canvi de paradigma:

1. Acompanyament col·laboratiu (**comunitats d'aprenentatge**).
2. Iniciativa, creativitat i innovació, allunyant les pors per aquest **canvi de paradigma**.
3. Pràctica de la cultura de l'elogi i **dels valors** (autoestima, empatia, assertivitat...).
4. Identificació de l'**autoconeixement i reflexió personal**.
5. Desenvolupament de les habilitats **d'autoaprenentatge** a través de grups col·laboratius i de les TIC/TAC.

1. Acompanyament col·laboratiu (comunitats d'aprenentatge). Grups interactius per a no segregar a l'alumnat, ni fer adaptacions curriculars fora de l'aula, ni fer diferents itineraris. Podem cercar diferents mesures d'atenció a la diversitat, com pot ser entrar ajudar al professorat d'aula diferents persones de la comunitat educativa (incloent altres professionals i familiars de les diferents cultures) per poder accelerar l'aprenentatge de tothom, i potser fer desaparèixer alguns dels problemes de disciplina dins de l'aula. Totes les persones que formen part del sistema i/o entorn de l'alumnat influeixen en el seu aprenentatge, per això cal que es planifiqui conjuntament entre totes aquestes persones mitjançant **un diàleg igualitari (aprenentatge dialògic)**.

Els grups interactius són una manera de concretar l'aprenentatge dialògic dins de l'aula. Entren a ajudar altres persones adultes (familiars i voluntariat d'altres cultures i sobretot altre professorat del centre). D'aquesta manera, s'aconsegueix dinamitzar l'aprenentatge entre iguals de l'alumnat, i en una mateixa dinàmica podem accelerar l'aprenentatge instrumental i alhora poder fomentar la cultura en valors i la solidaritat. Un clar exemple seria el d'una mare magrebina analfabeta en tots els idiomes, però que té una bona fluïdesa oral de l'anglès, conseqüència d'uns anys viscuts a Londres. Pot ajudar a donar classe de conversa oral d'anglès. La mare s'aprofitarà per un major aprenentatge instrumental de l'alumnat, i sobretot per donar una aportació de reflexió a la comunitat.

Les persones diferents no són un problema, sinó un ajut per aprendre més de tothom. Amb aquest aprenentatge interactiu, inclusiu, intercultural i dialògic, es poden fer multitud de

tasques variades que alhora afavoriran un important desenvolupament competencial de l'alumnat (totes les competències).

Mentre a Finlàndia, l'any 1985, es suprimien per llei les agrupacions flexibles de l'alumnat (per ritmes d'aprenentatge), a les escoles i instituts catalans (i als espanyols) augmentaven les adaptacions curriculars i les unitats escolars externes als centres. Actualment, sense una base científica d'aquestes propostes educatives i la claredat dels resultats negatius, es segueix fent i legitimant.

“La cooperació no és absència de conflictes, sinó el mitjà per resoldre el conflicte.”

Deborah TANNEM

2. Iniciativa, creativitat i innovació allunyant les pors per un canvi de paradigma.

Tot canvi implica una gran incertesa i ambivalència. Ens cal seguretat, superació, èxit personal i professional, reflexió i sobretot temps. Tot canvi en educació és un procés dinàmic en interacció constant entre tots els agents educatius: professorat, alumnat, pares i mares, agents externs, administracions... El canvi no és fàcil, però tampoc impossible, el més important és el canvi de les nostres pròpies actituds com a professionals de l'educació: “La vida és un 10% d'allò que ens succeeix i un 90% de com reaccionem...”; i el recolzament, guia, assessorament que tinguem per a dur a terme aquest canvi.

Algunes de les estratègies pel canvi, segons M. FULLAN (2008) poden ser: el desenvolupament de les capacitats individuals, el treball en equip i la passió per la professió. Per això, cal una reculturització interna de les escoles, és a dir, una reflexió al voltant de les pràctiques docents, posant molt èmfasi en la innovació i en la col·laboració entre tot el professorat i les direccions dels centres.

Innovació no només és fer canvis en allò que fem, sinó obrir les ments a actituds intel·ligents en front els reptes que tenim actualment en el nostre món.

Innovar i crear és fer un balanç equilibrat entre allò que ja funciona i les coses que val la pena canviar. Les persones creatives tenen una capacitat de fer combinacions i crear síntesis originals. Per exemple, la reforma educativa de Japó, introdueix el desenvolupament de la creativitat a l'alumnat i la participació del docent a les escoles.

“Les ments creatives són conegudes per ser capaces de sobreviure a qualsevol classe de mal entrenament”

Anna FREUD

3. Pràctica de la cultura de l'elogi i valors (autoestima, empatia, assertivitat...).

Tots els estudis recents demostren que és impossible tenir un mínim d'èxit escolar sense tenir en compte els aspectes emocionals de l'alumnat. Hem de treballar una innovació emocional, contagiar una manera de fer i de mirar el món amb il·lusió i valors. El

desenvolupament de la creativitat enforteix valors com: el respecte, la tolerància, la comunicació, etc.; ja que permet observar, analitzar i interpretar des de diferents punts de vista, la varietat de maneres de pensament i les diferents ideologies, el que propicia la construcció d'unes relacions amb equitat.

Els valors s'aprenen des de la infantesa, per això els hem de treballar a l'escola, per formar millors éssers humans que posteriorment adquiriran un sentit propi. L'escola ha de proposar una orientació per a comprendre les situacions i problemes de la seva vida diària, per a poder decidir correctament, per a relacionar-se amb els altres, ha d'oferir unes eines necessàries per a poder desenvolupar-se en un ambient que canvia a gran velocitat, i ha de donar sentit a la seva vida. Per això, cal formar persones autònomes, afavorir un enfocament vivencial, utilitzar una perspectiva transversal, involucrar a tota l'escola, treballar juntament amb les famílies, practicant històries i narracions exemplars, la reflexió de dilemes morals i el diàleg.

La cultura de l'elogi és una pràctica molt efectiva per a motivar i crear un profund sentit d'autoestima, qualitat molt important que hem de treballar. L'elogi serà el reconeixement dels mèrits, qualitats, virtuts... de l'alumnat mitjançant expressions favorables.

"Si regales flors, les teves mans sempre faran olor."

4. Identificació de l'autoconeixement i reflexió personal.

És molt important treballar el coneixement i la consciència d'un mateix per un desenvolupament personal complet. Aquesta consciència es refereix al coneixement de les nostres pròpies emocions i com ens afecten. És molt important conèixer la manera en què el nostre estat d'ànim influeix en el nostre comportament, quines són les nostres virtuts i els nostres punts dèbils. Aquest autoconeixement emocional forma part de la intel·ligència emocional, a més de l'autocontrol emocional, l'automotivació, l'empatia (reconeixement d'emocions alienes) i les relacions interpersonals (habilitats socials). També és molt necessari poder conèixer els punts forts (i dèbils) de les nostres diferents intel·ligències, per així conèixer-nos millor. Les autoavaluacions possibiliten identificar les fortaleeses i debilitats que tenim, i així preparar-nos per a fer plans d'autodesenvolupament. Els horaris actuals de classe no ajuden a l'autoconeixement ni a la reflexió personal. No podem treballar per projectes amb unes franges horàries de 50 minuts aproximadament. És molt difícil ajuntar hores si no estan coordinades entre dos professors/es.

"De tots els coneixements possibles, el més savi i útil és conèixer-se a si mateix."

William SHAKESPEARE

5. Desenvolupant habilitats d'autoaprenentatge a través de grups col·laboratius i de les TIC/TAC.

Hem de donar un sentit pedagògic a la tecnologia. Aquesta ens ajudarà a canviar la manera d'aprendre per part de l'alumnat, i ha establir unes noves relacions en la comunitat educativa, podem intercanviar recursos, activitats, experiències, eines i mantenir un contacte fluid constantment. Podem utilitzar el model de les *WebQuest* i les *Caceres del Tresor* per a repartir diferents rols, de manera que una mateixa tasca s'elabori des de diferents punts de vista. També la reflexió de les rúbriques, adjuntant una explicació sobre com s'han organitzat per a desenvolupar la competència d'aprendre a aprendre. Els criteris d'agrupació han de ser variats i els rols s'han d'alternar. El treball col·laboratiu és una feina que s'ha d'aprendre, s'ha d'entrenar, s'ha de guiar i és una necessitat pel món del treball actual. En general les TIC/TAC, com la resta de recursos, estratègies, eines, metodologies, etcètera, han d'ajudar a la consecució dels objectius de l'educació obligatòria, facilitant l'assoliment de les competències bàsiques per part de l'alumnat i facilitar significativament el procés d'aprenentatge.

*“L'aprenentatge rigorós es fa amb la ment,
l'aprenentatge formós es fa amb el cor.”*

(Adaptació de C. Alsina)

